

Na XII sednici Nastavno-naučnog veća Fakulteta za primenjenu ekologiju – Futura. Univerziteta Singidunum u Beogradu, održanoj 26.06.2010. god. određeni smo u komisiju za pisanje izveštaja o uradjenom master radu kandidata Ivane Tomić, dipl. Ing. agronomije, pod naslovom: „**Zapostavljeni biljni potencijali Srbije**“.

Na osnovu pregleda priloženog master rada i konsultacija izmedju članova komisije podnosimo sledeći:

IZVEŠTAJ

O ZAVRŠENOM MASTER RADU

Opšte napomene:

Master rad kandidata Ivane Tomić, pod naslovom: „**Zapostavljeni biljni potencijali Srbije**“ napisan je na 92 stranice, podeljeno u 2 poglavlja, sadrži 5 tabela u tekstu +5 tabela u prilogu, 65 fotografija od kojih je 24 snimila I. Tomić. Spisak literature obuhvata 12 naslova knjiga i časopisa +11 web sajtova.

Istraživački pristup i cilj rada:

Kandidat Ivana Tomić je za svoj master rad izabrala aktuelnu i pre svega izazovnu temu koja se odnosi na mogućnosti korišćenja biljnih vrsta određenih kao korovi u različite svrhe.

Osnovni cilj je promena stava prema biljkama određenim kao korovi što je ekstremno negativan stav u skladu sa održivim razvojem i zadatkom je da ovu planetu održimo zdravom i kao takvu je ostavimo pokolenjima. Posebni zadaci na koje treba ukazati su korišćenje samonikle vegetacije u očuvanju i zaštiti zdravlja, u kozmetici, u prevenciji ekoloških rizika, u ishrani ljudi i životinja.

U toku izrade master rada, a u skladu sa načelima nedeljivosti i međuzavisnosti znanja iz oblasti botanike, herbologije, fitopatologije, medicine, korišćen je i multidisciplinarni metodološki pristup, na osnovu kog je predmet istraživanja smešten u odgovarajući socijalni okvir, od značaja za njegovo razumevanje.

Prilikom prikupljanja podataka, uočeno je da je ova tema obrđivana kroz različite nauke, ali uvek sa samo jednog aspekta. Naime ili je u pitanju lekovito bilje, ili livadarstvo, ili ratarstvo, ili stočarstvo, ali nisu činjenice bile grupisane na jednom mestu, jer ukoliko samoniklo bilje posmatramo samo sa stanovišta jedne od napred navedenih disciplina, njihov pravi potencijal je zanemaren. Stoga je i bilo neophodno konsultovati sve ove grane kako bi se došlo do pravog značenja reči zapostavljeni potencijal.

Tokom izrade master rada vršena su i terenska istraživanja u periodima juna i jula 2008-e god., kao i tokom više letnjih meseci tokom 2009. godine, na lokacijama planina Rajac, Fruška gora i Divčibare. Prikupljene su brojne fotografije koje svedoče o izuzetnom geografskom rasprostranjenju, kao i velikoj klimatskoj varijabilnosti samonikle vegetacije. Neke fotografije su snimljene i na lokacijama Novog Beograda, Surčina i Zemuna, kako bi se povukla paralela između pojave samonikle vegetacije sa prostora netaknute prirode i iste te vegetacije iz gradske. Pored prikupljanja fotografija rađena je i obrada literaturnih podataka iz naučnih radova i udžbenika priznatih stručnjaka iz oblasti ratarstva, livadarstva, lekovitog i medonosnog bilja i drugih srodnih oblasti.

U sakupljanju najnovijih kvantitativnih podataka, kao i nekih recepata i zanimljivosti, uveliko su doprineli časopis (V. Marković, Savremeni povrtar, Poljoprivredni fakultet - Novi Sad), kao i internet sajtovi.

U novije vreme sve više se koriste ekološki indeksi za karakterizaciju odnosa biljaka prema uslovima staništa. To je metoda indikacione ekologije koja daje pouzdanu sliku o ekološkim obeležjima neke flore. Za ekološka razmatranja korišćeni su ekološki indeksi, fitocenološke i ekofiziološke studije livadske vegetacije.

Sadržaj i rezultati rada:

Master rad Ivane Tomić sadrži dva odeljka i prilog. U prvom odeljku su dati uobičajeni sadržaji: predmet, cilj i zadaci, metode, rezultati; a u drugom opis 22 biljne vrste koje se svrstavaju u korove a dat je akcenat na njihovo korišćenje. U prilogu su date neke zanimljivosti i uputstva za praktičnu primenu nekih korova u lekovite svrhe. U rezultatima su obrađeni: pojam, karakteristike, podela i životni oblici korovskih biljaka; Karakteristike biološki aktivnih materija iz biljaka, korovi u borbi protiv erozije, vrste trava za suzbijanje erozije, korovi koji se koriste kao stočna hrana i kao prostirka, podela travnjaka, površine pod travnjacima, tipovi prirodnih travnjaka, načini iskorišćavanja travnjaka, unapređenje proizvodnje krme na travnjacima, vrste divljih trava pogodnih za parkove i parterne travnjake, korovske biljke kao hrana za ljude, samoniklo bilje - korov ili povrće, korovsko bilje u kozmetici i farmaciji.

U drugom odeljku dat je detaljan opis (botanički opis, stanište, ekološki indeksi i mogućnost korišćenja) sledećih vrsta: *Achilea millefolium* L.-hajdučka trava; *Cichorium intybus* L. -vodopija; *Cirsium arvense* L.-palamida, *Taraxacum officinale* Web. -maslačak; *Hedera helix* L. -bršljan; *Capsella bursa-pastoris* (L) Medic. -rusomača; *Convolvulus arvensis* L. -obični slak; *Equisetum arvense* L. -rastavić; *Anthyllis vulneraria* L. -zečja detelina; *Malva sylvestris* L. -crni slez; *Plantago lanceolata* L. -uskolisna bokvica; *Rumex acetosa* L. -veliki kiseljak; *Agropyrum repens* L.-pirevina; *Cynodon dactylon* PERS.-zubača; *Dactylis glomerata* L. -ježevica; *Poa palustris* L. -barska (močvarna) livadarka; *Phalaris arundinacea* L. -trstika; *Phleum pratense* L. -popino prase; *Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn - paprat, bujad; *Sambucus nigra* L. -zova, bazga; *Valeriana officinalis* L. -odoljen, macina trava I *Viola tricolor* L. -dan i noć.

Na osnovu pretražene iscrpne literature i sopsvenih trenaskih istraživanja koja daju najveći doprinos ovom master radu, autor zaključuje da je teško povući granicu između korova i samoniklog bilja i da se biljne vrste koje se najčešće svrstavaju u korovske mogu uspešno koristiti u borbi protiv erozije, održavanje ekosistemskih funkcija pašnjaka i travnjaka, za ishranu ljudi i životinja, u kozmetici i farmaciji a zato je neophodno njihovo bolje poznavanje.

Zaključak

Kandidat Ivana Tomić je položila sve ispite predviđene programom master studija na Fakultetu za primenjenu ekologiju Futura i napisala master rad na temu „**Zapostavljeni biljni potencijali Srbije**“. Smatramo da cilj rada je u potpunosti ispunjen, sagledavanjem samoniklih biljaka sa aspekta njihove sveukupne uloge u svakodnevici života, a objedinjavajući podatke samostalnog istraživačkog rada i literaturnih podataka različitih naučnih disciplina. Poseban doprinos se ogleda u razmatranju potencijalnih koristi od zeljastih biljaka koje se smatraju korovima i pokušaju promene negativnog stava prema njima na osnovu solidne argumentacije.

Predlažemo Nastavno - naučnom veću Fakulteta za primenjenu ekologiju Futura da prihvati ovaj izveštaj i odobri javnu odbranu master rada „**Zapostavljeni biljni potencijali Srbije**“.

U Beogradu,

31.01.2011.god.

Članovi komisije:

Dr Gordana Dražić, prof. , mentor

Dr Jelena Milovanović, docent

Dr Suzana Đorđević Milošević, v. prof